

Hans Dewijngaert

Mater Dei-Instituut, Sint-Pieters-Woluwe

Contact: hans@moviegids.be

Aan de slag met *Vlogboek*: concrete lestips voor leesportfolio, luister- en kijkvaardigheid

1. Inleiding: de lezer is (niet) dood

Naast alle andere problemen waarmee het vak Nederlands blijkbaar te kampen heeft, wordt er door leerlingen ook nog eens minder gelezen op school. Het nieuwe schooljaar was nog maar net begonnen of er stond al een ontnuchterende kop in de Vlaamse krant *De Morgen* (9/9/2018): “Drie boeken per jaar, meer lukt echt niet”. De inhoud van het stuk is nochtans niet echt verrassend voor de gemiddelde leerkracht

Nederlands. Zelfs de grootste boekenwormen blijken in de loop van het eerste middelbaar de zin in lezen te verliezen.

Ook in Nederland woedt de discussie over hoe we jongeren weer aan het lezen moeten krijgen. Berucht was de column van Christiaan Weijts (NRC Handelsblad, 8/1/2016) waarin hij de klassieke boekenlijst “misdadig” noemde en ocriep om de canon helemaal links te laten liggen. Het inspireerde professor Herman Pleij tijdens een memorabele uitzending van *De Wereld Draait Door* (21/1/2016) tot een tien minuten lange lofredede op *Max Havelaar*, overigens tot zichtbaar jolijt van presentator Matthijs van Nieuwkerk. En onlangs verscheen van Alex Boogers (auteur van onder meer *Alleen met de goden*) het pamflet ‘Lang Leve de Lezer’, de opvolger van ‘De Lezer is niet dood’, waarna de krant *Het Parool* kopte: “Breng het boek naar de leerling” (16/9/2018).

Is de (jonge) lezer dood? In comateuze toestand? Springlevend? Het levert bij mij in de klas, na het lezen en zien van bovenvermelde uitpattingen van Weijts of Pleij, alleszins boeiende discussies op. Die vormen dan weer een mooie aanzet tot het schrijven van het balansverslag op het einde van het zesde jaar. Jongeren lezen dan misschien niet veel, ze discussiëren er wel (nog) graag over.

2. Een blik op *Vlogboek*

Omdat voorkomen beter is dan genezen, presenteer ik in deze uiteenzetting één (van de vele) manieren om het leesdossier naar de 21ste eeuw te brengen: de *vlogboeken* van Jörgen Apperloo. De presentatie is een bewerking en uitbreiding van een artikel dat ik eerder schreef voor het tijdschrift *Fons* (jaargang 3, nummer 1, november 2017) en biedt een aantal concrete lestips die ik samen met collega’s uittestte in de derde graad.

Apperloo is docent Nederlands op het Fioretti College in Lisse (Nederland). Hij begon in september 2014 filmpjes te maken om zijn leerlingen van de bovenbouw te helpen hun leeslijst samen te stellen. Boeken kiezen vonden ze moeilijk. In een interview met VPRO’s *Boeken in Beeld* (1/8/2017) vertelde hij daarover: “Leerlingen in de bovenbouw hebben vaak geen idee wat ze moeten kiezen om te lezen. Ik wilde hun een middel bieden dat ik zelf leuk vind om te maken en hen daarbij helpt”. Het idee deed hij op bij de Amerikaanse schrijver John Green (van het bekende *young adult*-boek *The Fault in Our Stars*), die het *YouTube*-kanaal *CrashCourse* begon. Daarop vind je educatieve filmpjes over onder meer wetenschap, sociologie en ook literatuur. Apperloo: “Gewoon een videocamera op een standaard en een aparte microfoon”. Het format is overigens bijzonder populair geworden (en geprofessionaliseerd) dankzij de filmpjes van *De Universiteit van Nederland* (sinds 2012) en *Vlaanderen* (sinds 2017).

De site van Apperloo groeide snel en begin oktober 2018 stonden er al meer dan 150 *vlogs* online, goed voor zo'n 450 besproken boeken. Dat biedt leerlingen een enorme catalogus, waaruit ze niet alleen kunnen kiezen, maar die hen ook de nodige context biedt. Apperloo is de enthousiaste en goed geïnformeerde gids die leerlingen vaak nodig hebben. Het zoeken op de site kan op verschillende manieren. Een eerste indeling is die per leesniveau: 'makkelijk' (zonder lastige symboliek), 'gemiddeld' en 'lastig' (boeken met postmoderne deconstructivistische verhaallijnen). Apperloo haakt met die indeling dus aan bij de opvatting van Theo Witte dat we onze leerlingen op hun eigen niveau moeten laten lezen (cfr. het leerplan Nederlands derde graad, VVKSO, september 2014).

Naast een indeling op titels per auteur en verschijningsjaar, vind ik vooral de *tags* interessant. De leerling kan op die manier een boek kiezen volgens interessegebied. Het label '*coming of age*' leidt bijvoorbeeld tot Murat Isiks *Wees onzichtbaar*, 'vriendschap' tot Tim Krabbés *De grot* en 'wraak' tot Lize Spits' *Het smelt*.

Naast de boekbesprekingen biedt Apperloo ook nog een aantal interessante en in de les bruikbare andere rubrieken aan. *Boekblik* is bijvoorbeeld een online boekenprogramma in samenwerking met Hebban.nl waarin elke twee weken verwachte boeken, nieuwe boekverfilmingen en bijzondere evenementen besproken worden.

3. *Vlogboek* in de klas

Vlogboek is uitstekend inzetbaar in de klas: als virtuele bibliotheek, als inspiratiebron, als recensie-archief, enz. De mogelijkheden lijken eindeloos. Hieronder geef ik drie concrete tips:

1. Wie op zoek is naar een leuke manier om de lessen Literatuurgeschiedenis tot leven te brengen, kan terecht bij de animatiefilmpjes over dit onderwerp. Zelf gebruik ik in 6-aso 'Vlogboek #79' (over middeleeuws toneel) om de leerlingen in enkele minuten tijd onder te dompelen in klassiekers als *Esmoreit*, *Mariken van Nieumeghen* en *Elckerlijc*. Voor literatuurlessen vormen ze het ideale voorgerecht om daarna tekstmateriaal te interpreteren, analyseren en evalueren. Of andersom: als samenvattend toetje na de tekstervaring en tekstbestudering.
2. De site biedt ook thematische filmpjes aan die ideaal zijn om de luister- en kijkvaardigheid van leerlingen aan te scherpen. Als voorbeeld neem ik 'Vlogboek #106' (Tijd om te lezen). Dat filmpje gebruik ik aan het begin van het vijfde jaar aso om de vaste tekststructuren te herhalen. Apperloo gebruikt in dit stukje de probleemstructuur. Zijn stelling is dat mensen tegenwoordig denken geen tijd meer te hebben om te lezen. Nadat hij de oorzaak daarvan achterhaalt – we kampen met een

romantisch beeld van het lezen van een boek in een zetel – suggereert hij een tiental oplossingen, gaande van investeren in het begin van een boek en lezen op het toilet tot het organiseren van leesuitdagingen. De leerlingen twee keer naar het filmpje laten kijken is geen overbodige luxe, zo blijkt. Apperloo spreekt aan een sneltreinvaart en de leerlingen moeten tijdens het selectief luisteren ook wat ballast overboord gooien. Een alternatief dat bij zwakkere leerlingen heel goed kan werken, is ze met de *tablet* of laptop op eigen tempo naar het filmpje laten kijken. Linken nodig met taalbeschouwing? Bespreek met de leerlingen de verbale en non-verbale communicatie van de spreker. Een Nederlander! Voor Franstalige leerlingen in mijn klas aan de rand van Brussel is dat alvast een dekselse opgave.

3. De leerlingen *zél*f laten *vloggen* over boeken: het ligt voor de hand. Vorig jaar maakten we een lessenreeks voor 5-tso en dit jaar mag ook 5-aso aan de slag. Als inleiding bekijken we een *vlog* van Apperloo en leggen we de link met de klassieke boekrecensie (korte inhoud / achtergrondinformatie / beoordeling). Om onze – meestal – taalzwakke leerlingen wat houvast te geven, verbinden we aan deze opdracht ook functionele taalbeschouwing: we bekijken welke bijvoeglijke naamwoorden de *vlogger* kan gebruiken om het boek te beoordelen. Daarna gaan de leerlingen aan de slag met het boek dat ze uit de lange lijst van Apperloo gekozen hebben. Om leerlingen met spreekangst gerust te stellen, mogen ze de opdracht ook per twee of drie maken. Samen staan ze sterk.

4. Conclusie: lang leve de lezer

De lezer is niet dood, ook niet de jonge lezer. Als leerkracht moeten we wel alle zeilen bijtrekken om leerlingen te prikkelen en aan te sporen. Innovatieve projecten als *Vlogboek* kunnen daar zeker bij helpen. De filmpjes zijn altijd bezielde en geestdriftig maar – erg belangrijk – boeten niet aan inhoud in. Ze zijn op diverse manieren in te schakelen in de lessen Nederlands: als opstapje naar een les Literatuurgeschiedenis, als medium om luister- en kijkvaardigheid aan te scherpen of als inspiratiebron om in het kader van het leesdossier *zél*f als *vlogger* aan de slag te gaan. Lang leve de lezer!